

40 ԳՐՅ.

ՄԱՐԺԱՐԵՐ

40 ԳՐՅ.

Ազգային, Քաղաքական, Բանասիրական եւ Երգիծաբանական

ՏՆՕՐԷՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՏԵՕՔՄԵԴԵԱՆ

Հասցէ, Ղալաթիա Նորատուրկեան խան

ԺԲ. Տարի Թիւ 48

ՄԱՐԺԱՐԵՐ

5 Յունիս, 1899

ԲՈՎԱՆ ԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա. Յ. ԱՅՎԱԶԵԱՆ.—Կաղզուանցիին հարկւրամեակին առթիւ:

ԴԻՏՈՂ.—Շաբաթական քրոնիկ:

* * *.—Սամաթիա աշխարհագրական տեսակէտով:

ԹԻՔ-ԹԱՔ.—Ես ի՞նչ գիտնամ:

ԵՍ.—Տօնիկ աղան:

Յ. Մ. ՀԱՃԵԱՆ.—Ի՞նչ կ'անցնի կը դառնայ:

Պ.—Անշուշտ ծախքդ կը հանես:

ԶԱՐԵՆ ԲԼԱՏԵԱՆ.—Մի՛ մոռնաք:

ԹԱՓԱՌԻԿ.—Ապուսկին հաշիւը:

ՎԱՀԱՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ.—Մեր պէպէքները:

ՄԷՆ-ԳԻՄ.—Ակնցիներու քերականութիւնը:

Պ. ՊԷԶԱԶ.—Ապուր ուտել է:

ԲԻԿՄԱԼԻՈՆ.—Նկարներ:

Վ. Փ.—Զիկ-զակ:

Ծաղիկի հեռագիրները:

Ազգային լուրեր:

ԿԱԶՁՈՒՄ ՆՅՐՐՆ

ՀԱՐԻԻՐԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ

Տեսէ՛ք, մեր Հայ արհեստաւորաց նահապետները ի՞նչ գործերով կ'ըրադին եղեր Կաղզուանցիին ժամանակ:

Այս առթիւնով է շեշտել թէ, հին ատենէն ի վեր սեղանաւորութիւնը՝ բարձր ի գլուխ կը պանծայ եղեր: Հիմայ ալ այնպէս չէ՞, թէ եւ անունը փոխուած, և պանքեռութիւն անունը առած չէ՞:

Իսկ ամէնէն ստորին արհեստը նկատուած է է եղեր նահապետական կարծուած օրերու մէջ քիթապնին, որ այժմ անունը միայն գրաբառաւ միշտ ըլլալով՝ գրաւաճառութիւն կը յորջորջուի: Սակայն վարկը՝ րէտիին փոխուած է, աւելցած է:

է. Գրեթէ միեւնոյնը չէ՞ ինչո՞ւ իրար խաբենք ուրեմն, և անփոփոխ չի նիշենք հին ատենի՝ 66 տեսակ Հայ արհեստաւորաց տեսակները, որոնցմէ ոմանք թէ և արդէն ջնջուած, անհետացած են, և ատոնց տեղ՝ ուրիշ նոր նոր արհեստներ յաջորդած:

Ահա՛ Կաղզուանցիի ժամանակակից Հայ արհեստաւորաց ցուցակը անփոփոխ աստ կը զետեղենք:

Սառաֆ, Խուլումճի, Թիւլպէնտճի, Հացագործ, Քէրէտէճի, Քէմհաճի, Սանտալճի, Քիւրքճի, Թէրզի, Մինթանճի, Հին բարչաճի, Սահաթճի, Պէշազ, Օթուրախճի (պատրաստ հագուստ ծախող), Ղազանճի, Տիւրկէր, Ֆինճանճի, Մէսթճի, Համամճի, Աշճի, Ղայեխճի, Մանկավարժք, Խըլլճճի, Պէրպէր, Բապուճճի, Չիլինկիր, Զուլհակ, Խալուխճի (հոտը չկայ հիմայ), Նոր բարչաճի, Պօզմաճի, Տօղրամաճի, Սէտէֆճի, Սըվաճի, Սարաճ, Խօրասանճի, Ալլճճի, Չարխճի, Չէօմլէկճի, Խթիւճի, Պիւքիւճի, Թարապխանճի, Մանավ, Չիլիօշճի, Էսկիճի, Ղազէզ, Զիզմէճի, Խափամաճի, Էքսէրճի, Խալբախճի, (որուն ֆէսը յաջորդած է), Խաֆաֆ, Թիւթիւնճի, Սըրմաքէշ, Ախաէր, Փէշարմալճի, Սօֆճի, Եէմէշիճի, Պըշախճի, Մախասճի, Չալլախճի (ո՛վ է խմողը), Էնֆիլէճի (պարիթ եղած է), Թօմպախճի, Միսքճի, Բժիշկ, Պախալ, Քիթապճի:»

* * *

Կաղզուանցիի պատրիարքութեան երկրորդ շրջանին է որ՝ մայրաքաղաքիս մէջ համաճարակ մեծ հրդեհ մը պատահած է, որուն համար Տէր Պօղոս յիշատակագրած է՝

«ՌՄԼՍ. Թուականի մերս տումարի և օգոստ. 10ին, յաւուր Վերափոխման Ս. Աստուածածնի

պահոց չորեքշաբթի յերեկոյեան Բ. Ժամուն սկըսեալ, եւ մինչեւ ցշաբթի առաւօտու ութերորդ ժամն տեւեաց։

Հրդեհը՝ ձիապալի թաղէն սկսած է, և տարածուած է Կոսկա, Լանկա և մինչեւ Սամաթիա ու Սիլիվրիի դուռը ընդարձակուած է։

Այս հրդեհին մէջ Սամաթիոյ Ս. Գէորգ և Ս. Երրորդութիւն եկեղեցիներն ալ այրած են. Վերջինին մէջ, — ինչպէս յայտնի է պատմագրաց — երբեմն 156 հայրապետներ գումարուած են Մակեդոնի չարափառ աղանդը վանելու համար։

Վերոյիշեալ հայ արհեստաւորները մեծ նըպաստներ և օգնութիւններ ըրած են սոյն հրդեհին զոհուող կարօտեալներուն և աղքատներուն։

* *

Կաղզուանցիի պատրիարքութեան օրով շինուած են՝ ոչ միայն զոյգ մը ժամանակակից հիւանդանոցները, այլ և Թօգատի չորս եկեղեցիները, Ակնայ քաղաքին և թեմերու եկեղեցիներէն մէկ քանին, Պրուսայի և Էտիրնէի եկեղեցիները, Մարզուանու Ս. Աստուածածնայ վանքը և ուրիշ տեղի կարգ մը եկեղեցիներու և մենաստաններու նորոգութիւնները, Պոլսոյ ժամանակակից դպրատուններու, Մայր եկեղեցւոյ երկու կողմանց պարտէզներու պատերու շինութիւնները, և այլն, և այլն։

Թողունք այսն ի թական հաստատութիւնները։

Կաղզուանցիի օրով ալ դաւանաւորութիւնը գլուխը առեր կ'երթար դաւաններուն մէջ։

Ի Կուտինա, այդ գաղափարով սնանդները՝ տեղւոյն Ս. Սարգիս անուն եկեղեցին առած էին հանդերձ ուսումնարանովը։

Նոյն ժամանակի Կուտինայի դաւանաւորներու պարագլուխները եղած են՝ Տէր Գալուստի որդի՝ Եսայի ամիրան, և Գաւթի որդի Սարգիսը։ Իսկ նոյն քաղաքի հայոց Առաջնորդ Կեսարացի խոհեմամիտ Յարութիւն վարդապետ կարողացած է Կաղզուանցիի միջնորդութեամբը՝ վերոյիշեալ ազգային հաստատութիւնները աղատել օտարացելոց ոանձգութիւններէն։

Եւ Կաղզուանցին՝ այս առթիւ, Բէթահեացի Բժիշկ Պետրոսը, Սամսոն զրկել տուած է ուրիշ երեք կրօնաւորս ազգայնոց հետ։

Տէր Պօղոսի ժամանակագրութեան մէջ կը կարդանք թէ՝

«Ձկնի անցման չորս ամեայ պատրիարքութեան իւրոյ՝ (Կաղզուանցւոյն ըսել կ'ուզէ) դումարէ ժողով մեծ ի Ս. Աստուածածին եկեղեցին,

որ ի Խուսիսափուն, հանդերձ արհիապանձ եպիսկոպոսօք, չքեղաշուք իշխանօք՝ և բազմերամ ժողովրդովք։

Եւ այս գումարումս եղեւ՝ յաւուրս Սուրբան Համիտ Ա. Թագաւորին Օսմանեան Տէրութեան, որում տուեալ արդուհալ ազգն մեր վասն հետեալ ակտարմայից, որք այնմ ժամանակի կարի համարձակ ընդդէմ պատրիարքական իշխանութեանն դործէին, ուստի և բազում անգամ արդուհալ ևս ետուն լի ստութեամբ, թէ Պատրիարքն Հայոց՝ առանց իրաւանց պահանջէ ի մէջ տուրս անվաւերս, և յոչ տալն մեր զայն, ներհակ վարի ընդմեզ և նեղէ։» Եւ այս առթիւ կը խնդրեն որ Ազգէն անջատուին այդ բողոքարկուները։

Այս ժողովէն զատ, ուրիշ գումարում մըն ալ տեղի ունեցած է, որուն համար գրուած է նոյն ձեռագրին մէջ թէ՝

«Արար ժողով մեծ քան զառաջինն ի Ս. Աստուածածին եկեղեցին, արհիապոսակ եպիսկոպոսօք, վսեմախոհ իշխանօք, և շնորհապետք քահանայիւք և բազմախումբ ժողովրդովք։ Ձկնի աւարտման Սիւնհոգոսին՝ ետ գիր ծանուցման Սուրբան Համիտ արքային, սակս յետ դարձուցանելոյ զչորեալն եկեղեցիան, որ ի Գաղատիա, և թագաւորն ետ հրաման մի յատկապէս յաղապս դարձման եկեղեցեացն՝ առ մերայինս։»

* *

Իսկ Կաղզուանցիին ամէնէն նշանակելի և յիշատակելի գործերէն մին է՝ Սոյ Թէոդորոս Սրբազանի կաթողիկոսական հանդիսական օծումը, Մայր եկեղեցւոյն մէջ, ոյր աղապաւ հետեւեալ տողերը նուիրած է Տէր Պօղոսի ծանօթ ձեռագիրը։

«1233 ի թուականութեանս մերում, և յամի Տեառն 1784ին ի սեպ. 6ին յաւուր ուրբաթու. Եփրեմ կաթողիկոսն Աթոռոյն Սոյ փոխելով առ Տէր, ի տեղի նորին ձեռնադրեցին կաթողիկոս նոյն Աթոռոյ՝ ԴՏէր Թէոդորոս համեստակենցաղ եպիսկոպոսն՝ շնորհիւ Տեառն և համահաւանութեամբ բոլոր Կիլիկիոյ թեմի համայն քահանայից, ժողովրդոց, այլ և այլասեւիցն զլիաւորաց որոյ ձեռնադրութիւնն եղեւ աստ ի քաղաքիս այսմիկ, ի Սուրբ Աստուածածին եկեղեցին, ձեռամբ Տեառն Զաքարիայ ազգասիրի՝ պատրիարքի Պոլսոյ, և այլ գլխաւոր եպիսկոպոսաց. որոց անուանքն են այստքիկ։

Նախ՝ Սուրբ Էջմիածնի նուիրակ Տէր Սահակ մեծիմաստ եպիսկոպոսն Երկրորդ՝ Սրբոյն Սաղիմայ Տէր Աւետիս եպիսկոպոսն Երրորդ Սեբաստացի Յօհաննէս եպիսկոպոսն Զորրորդ Գէորգ եպիսկոպոսն Կիլիկեցի։

Հինգերորդ՝ Օհաննէս Եպիսկոպոսն Տրապիզոնցի՝ Այլ և Եօթն վարդապետք և երկոտասան քահանայք ամենեքեան զընտառութեամբ, և զի թէպէտ նա ոչ առնոյր յանձն՝ սակայն հոգեւոր ծնողն մեր և ամենայն իշխանքն աղգին ասեն ցնա՝ թէ ըստ որում իշխանք վիճակին այնորիկ՝ հանդերձ քահանայիւք և ժողովրդովք, այլ և այլ ազգ պէկերն ևս պատկան համարին զքեզ այդմ աստիճանի, գու մի՛ զանձն քո խնայելո՛ւ քանզի ձայն բազմաց ձայն Աստուծոյ՝ վասն որոյ՝ և նա հնազանդեալ յանձն էա՝ ռասելով, եղիցի ըստ բանի Աստուածապարագո՛ւ ։ Բայց թէ ընդէ՛ր յաւուրս ուրբաթու ձեռնադրեցին զնա կաթողիկոս, և ոչ ի կիւրակէի, և կամ ընդէ՛ր ոչ զգացուցին ժողովրդեանն. առ այս ասեմ, թէ գոյր քանի մի պատճառ այսպիսի յանկարծ առնելոյ՝ Առաջինն էր այս՝ զի տունն և Աթոռն այն էր առանց վերակացուի, և առանց հովուի, զի որպէս նա մի՛ առանց ղեկավարի ոչ ընթանայ, նոյնպէս և ոչնարք՝ առանց հովուի ոչ լինին։ Եւ երկրորդ՝ վասն ոչ իմանալոյ ամենեցուն, և լսելի լինելոյ, մի՛ գուցէ փնաս ինչ ծնանիցի յեկեղեցւոյ և յաղգի մերում։

Այս և ասոր նման * * * ժառայութեանցը համար ամէն ազգի և ամէն դասակարգի ժողովրդեան կողմէ համակրողներ շահած էր Տ. Կաղզուանցին, և զանազան բարձր տեղերէ թանկագին ընծաներ և պարգեւներ միշտ ընդունած։

Ժամանակակից երեւելի իշխանուհի մը՝ որ Գուրուչէյմէ կը բնակէր, գոհարազարդ ընծայ մը զրկած էր Նորին Ամենապատուութեան։ Զի Զաքարիա պատրիարքի ամարանոցն՝ կամ Պատրիարքարանն՝ Գուրուչէյմէ էր, ուր կը գտնուէին նոյն ժամանակի աղագային ջոկերը, ամիրաներն ու չէյպիները։ Նոյն իսկ այս դարուս սկիզբները, ինչպէս նաև վերջին ժամանակներս՝ Գուրուչէյմէ չափնջական ունեցա՞ն Կիրակոս Ա. կաթողիկոս Աջապահեանը, և Մկրտիչ Ա. Գեֆաիկեան կաթողիկոսը։

Կաղզուանցիի յորեւանին նաւակաւորի օրը՝ Գուրուչէյմէի եկեղեցին անձամբ գացինք տեսանք Կիրակոս Ա. կաթողիկոսին ի պատիւ, Տիւղեաններուն նուիրած այն հայրապետական երկու համակ ոսկեղօծ աթոռները, որոնք շուրջ 80-90 տարիներ առաջ շինուած են։ Մէկը թէև հինցած, բայց միւսը դասին մէջ ղետեղուած էր օրուան պատրիարքին ի պատիւ։

Տ. Զաքարիա Կաղզուանցին՝ Արնավուտդիւղ ալ շատ կը յաճախէ եղեր, ուր կը բնակէին այդատեններ՝ Գէորգ և Աստուածապալմն անուններ եււի պատառավաճառները, որոնք կայսերական պալատուհեաց նոյն ապրանաց յանձանձիչներն էին։

(Վերջին հոգեւոր ծնողը)

Ա. Յ. ԱՅՎԱԶԵԱՆ

ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

Կէտիկ-Փաշայէն ձայն մը — Էյուպի Թաղին շուրջը. — Գում-Գաբուի աղքատախնամը. — Վահրամ Լըբազանի առաջարկը կը յաջողի։

Հետաքրքրական լուր մը կուգայ Կէտիկ-Փաշայէն. թէ հա՛ջ մը կայ եղեր հոն աղքատախնամ մը կազմելու. քիչ մը արտառոց չէ՞ք գտներ, Կէտիկ-Փաշա արդէն իր աղքատախնամը ունի, քանի որ Գում-Գաբուի աղքատախնամը միանգամայն չորս թաղերուն ալ է, ինչ է այս փոթկոտութիւնը. մանաւանդ թէ Կէտիկ-Փաշա այնքան հոգ չտանիր իր աղքատներուն. վերջերս Կէտիկ-Փաշայի մէջ հանդպեցայ շատ աղքատ կնոջ մը, որուն ամուսինը դինքը լքած ու մեկնած էր, այդ հէգ կինը մայր մը ունէր եւ միանգամայն զաւակ մը, 7—8 տարեկան սիրուն մանչ մը։

Մինչեւ հոս բնական է անանկ չէ՞, մեր ընկերական կեանքին մէջ ամէն օր կը պատահին ասանկ բաներ, սակայն ցաւալի կէտը հոն է որ այդ հէգ կինը կը փափագի որ իր զաւակը գարոց ղրկէ, սակայն պատ. Թաղական Խորհուրդը, կարծես թէ իր գրպանէն կը վըճարէ գարոցին ծախքը, խեղճ կնոջ տղան կը փախէ քանի մը անգամներ, առարկելով թէ շարաթական չը բեր. Թաղ. Խորհուրդը ինչպէս կ'ուզէ որ շարաթական բերէ խեղճ տղան, որուն մամը լուացարար կին մըն է հիւանդոտ եւ որուն մայրը առտուընէ մինչեւ իրիկուն տիվալին «Եւլէ-Եւլէ» տակը կը տքնի եւ որոնք հազիւ կրնան իրենց չոր հացիկը հայթայթել. Ըսածներս հաստատելու համար սա ալ բոսմ թէ վերջերս շատ յարգելի բժիշկ մը կը կանչուի այդ տունը. բժիշկը երբ այդ խորխուռ եւ խոնաւ սենեակէն ներս կը մտնէ տեսնելով որ պառկած հիւանդ չկայ, կ'ըսէ։

— Ո՞վ է հիւանդը։

— Ես եմ տղթէօր։

— Բայց ինչո՞ւ գեղարանը չեկար եւ մինչեւ հոս բերել տուիր զիս։

Այն ատեն անդիէն իր աղջիկը աչքերը լեցուած՝ ցաւով ու յուզումով ըսաւ։

— Ներեցէք տղթէօր. կօշիկ չունենալուն համար զձեզ մինչեւ հոս յողնեցուցինք, ներեցէք, թէ եւ դրացիներէն ալ փոխ ուղեցինք, բայց չտուին։

Է՛, Թաղ. Խորհուրդ Կէտիկ-Փաշայի, երբայդ վարժարանը այս կարգի աղքատներուն համար չէ, հապա՞ որու համար է. ձեր աղա՞յոց վերապահած էք զայն. բայց դուք ձեր զաւակները կրնաք ուզած վարժարանիդ ղրկել. թողէք որ ժողովրդին, թշուառին ու լքեալին զաւակը երթայ հոն, անոր գրասեղաններուն վրայ թող ծոէ իր գլուխը, աշխատի իր դասերուն, մարդ ըլլայ օգնելու համար որ մը թշուառ ծնողացը ինչ պիտի ըլլար հէգ տղան, եթէ Շիշմանեանի վարժարանը չըլլար. հիմայ այդ տղէկը ձիւնին ձմեռին, ուսման սիրոյն Կէտիկ-Փաշայէն մինչեւ Մուսալլա կ'երթայ, եւ տա-

կաւին իր սահմանը, պարտքը չը ճանչցող թաղական խորհուրդը կ'ելնէ աղքատախնամ հաստատելու մտածումը կ'ունենայ. տեղը չէ ըսել «կօչկալարն ց'օշիկ»:

* * *

Գում-Գարուի չորս թաղերու աղքատախնամը այս տարի թէեւ չկրցաւ կալուած մը առնել, սակայն ոչ նըռաղ շահեկան եւ օգտակար գործ մը կատարեց, տարիին մէջ 800է աւելի հիւանդներ ամէն կերպով խնամելէ, անոնց անունդ տալէ ետքը, 50—60 ռսկի գումար մը աւելցուց եւ անով գնեց եգիպտական արժեթուղթեր, արդարեւ գործնական եւ շատ գործնական է տնօրէն խորհուրդին ըրածը: Բերայի աղքատախնամը շատ աւելի ջոջ թաղի մը մէջ կը գտնուի թէեւ, սակայն բան մը չխնայանք բաց ի սա կէտէն որ հացագործութիւն կ'ընէ եղբր յօգուտ աղքատաց եւ ի փնաս դարձեալ աղքատաց, ի՞նչ կ'ըլլայ մէկ աղքատին հացը առնել՝ միւսին տալու համար, չէ՞ մի որ հացագործներն ալ էսնաֆ մարդիկ են:

Գում-Գարուի աղքատախնամի տնօրէն խորհուրդը շնորհաւորութեանց արժանի է, եւ կը փափաքինք որ իրենց տուած հրաժարականը հիմնադրաց ժողովէն չընդունուի եւ անոնք շարունակեն իրենց այնքան դժուարին գործը յօգուտ աղքատ հիւանդներուն՝ որոնք երախտապարտ են այդ ազնիւ երկտասարդներուն եւ անոնց հետ նաեւ աղքատախնամի համակրելի բժշկին ու դեղագործին Տր. Ալլահվէրտի ու Ֆիսհեանին՝ որոնք կատարեալ խղճմտութեամբ եւ անշահախնդրութեամբ կը վարեն իրենց յանձնուած գործը:

* * *

Ձարմանալի չէ՞ գտներ երբ ըսեմ թէ էյուպի կիները փափաք յայտներ են որ իրենք կառավարեն դըպրոցը եւ թաղական խորհուրդին տեղը անցնին, կեցցեն էյուպի կիները, եթէ բարենիշ ունենայի հատ մը կուտայի անոնց. անցեալները թաղերու չուրջը ըրած մէկ պտոյտիս առթիւ առաջարկած էի ուրիշ թաղի մը համար որ տեղւոյն կիները անցնին թաղական խորհուրդին տեղը, կ'երեւայ թէ արձագանքը էյուպ հասեր է:

Է՛, ալ, մեր կիներէն կ'սկսինք շատ բաներ սպասել, հաւատացէք որքան սիրուն պիտի ըլլայ երբ թաղական խորհուրդին գրուած նամակի մը վրայ կարդանք:

Ազնուափայլ Տիկին Ատենապետուհի

Թաղական Խորհրդոյ

Կը կարծէ՞ք որ Բերայի մէջ ալ Բերայի կիները թաղ. խորհուրդի անդամ ընտրուին:

Այո՛ երբ կնիկները թերթ մը հրատարակեն:

* * *

Շաբթուս մէջ նշանակելի պարագայ մըն է Մանկունի Տ. Վահրամ Սրբաղանի ամէնէն գործնական մէկ առաջարկը որ բրաւ Կրօնական Ժողովին, վերջ մը դնելու համար եկեղեցական երգեցողութեանց անկանոնութեան թէ պիտի յաջողի՝ այդ ձեռնարկը կը կասկածի՞նք, քանի որ մասնախումբին մէջ անանկ անուններ տեսանք որոնք իրար բնաւ չպիտի քաջեն, եւ չտեսանք անանկ

երաժիշտներու անուններ որոնք պէտք էր որ գտնուէին հոն. մասնախումբին ներելի՞ է հարցնել թէ Մէհտէրեանի, Ճիվանեանի քովիլը ինչո՞ւ մոռցուած է Մելիքի անունը: Ըստ իսամէնէն գործնականն է Պապա Համարձուքը բերել Արմաշէն, եւ տիրացու Կարապետին հետ քանի մը եկեղեցականներ ընկեր տալ անոր՝ Վահրամ Սրբաղանի նախագահութեամբ. ուրիշ ոչ ոք պէտք է գտնուի մասնախումբին մէջ, քանի որ այս յիշածներս բնաւ անձնական խնդիրներ չունին իրարու հետ, եւ անոնց որոշումը վստահ ենք թէ չպիտի յարգեն մեր բոլոր երաժշտապետները:

ԴԻՏՈՂ

Մ Ա Մ Մ Ա Թ Ի Ա Ա Շ Խ Ա Ր Հ Ա Գ Ր Ա Կ Ա Ն Տ Ե Ս Ա Կ Է Տ Ո Վ

Մեր առջի յօդուածով Սամաթիոյ սահմանները գրծած էինք, միայն մէկ երկու պզտիկ ասղնուքներով իրերը քիչ մը աւելի չափազանցուցած՝ այսինքն ուռուցիկ կերպով նկարագրած էինք, եւ ընդհանուր կերպով խօսելով միշտ զգուշացած էինք մեր նկարագրութիւնը մասնաւորելէ, անհատական հաշիւներով, կամ անձնական խնդիրներով պարապելէ, որոնք օգուտ մը չարտադրելէ զատ զուտ փնաս միայն կրնային պատճառել:

Միեւնոյն յօդուածը իր ամբողջ նախադասութիւններով եթէ մէկ քանի շարունակական հրատարակութիւններու մէջ դասաւորած ըլլայինք, նոյն իսկ քիչ մը աւելի սուր հեգնութիւններով, շատ գոհ պիտի ըլլային անշուշտ ազնիւ ընթերցողները նկատելով որ՝ մէկի դէմ հինգ փայլայիչ բառեր մեղմացուցած պիտի ըլլային յօդուածին ամբողջ ծանրութիւնը:

Կ'ըսեն թէ՝ այդ նկարագրական դաւեշտը, հաճոյք չէ պատճառներ մէկ քանի Սամաթիայիներու, որոնք չեն ուզեր եղբր որ իրենց թաղին վրայ քննադատութիւն ըլլայ, կամ ո եւ է մահկանացու յանգեցութիւն ունենայ իրենց մէկ պզտիկ պակասը մատնանիշ ընել:

Չպիտի հաւատայինք ասոր, եթէ փորձը մեզի համազօք չըլլար. կարգացածը չի հասկնալ, եւ հետեւաբար սխալ մեկնելու պատճառաւ էր որ մէկ երկու անտեղի գրութիւններ երեւցան Սոփիանի մէջ իբր պատասխան մեր առջի յօդուածին, որոնց մէկ երկու տողերով միայն պատասխանեցինք, ցաւելով միշտ այն կաթիլ մը մեղանիս զոր վատնած էինք, քանի որ աղտոտ բառեր գործածած էին բան մը գրած ըլլալու եսասիրական զգացումին դոհացնելու համար, չենք դարմանարգրելու այս ձևն ալ նկարագրի ո՞ր աստիճան մակարդակի վրայ գտնուիլը ապացուցանող պարագայ մըն է:

Գտնուեցան նոյն իսկ մէկ քանի ոչ-Սամաթիացիներ որոնք կարծեցին թէ Սամաթիացիները անարգած ենք ասոր ալ չենք դարմանար, քանի որ չեն կրցած հասկընալ մեր յօդուածները եւ անոնց բուն նպատակը:

Ուրիշ առիթի վերադարձելով դաւեշտաթերթի մը եւ ոչ-դաւեշտաթերթի մը տարբերութիւնները

եւ անոնց սկզբունքը կամ նպատակը բացատրելու կարեւորութեան վրայ գրելը, առ այժմ կը բաւականանա՞ք Սամաթիան մտնելով, Սամաթիա իր բուն գոյներով եւ նկարագրով ներկայացնել մեր ընթերցողներուն:

Սամաթիա Պոլսոյ այն թաղերէն մին է, ուր՝ ամէնէն աւելի հայ է՝ առաջ գաւազնաւորը ապրած է:

Սամաթիացիներէ երբէք զիտէ . . . Ֆէրհադ ջուրի տեսակները մաթիւմաթիկական ճշտութեամբ՝ իրարմէ դանազանել, քաջ զիտէ նաեւ միեւնոյն ժամանակ իր զաւկին կրթութեան, դաստիարակութեան միջոցներուն վրայ խորհիլ, եւ այդ մասին ամէն նիւթական եւ բարոյական աջակցութիւն ընձեռելու համար, իր վերջին տասնոցը չի խնայեր ու կուտայ միշտ իր վարժարաններու բարգաւաճման համար:

21° մի որ Սամաթիոյ վարժարանները միշտ անդուգական եղած են ու համբաւաւոր իրենց բաղմամբիւ շրջանաւարտներով, որոնք ազգին եւ տէրութեան օգտակար անհատներ եղած են:

22° մի որ Սամաթիոյ աղքատներն ու թշուառները խնամելու համար է՝ առաջ գաւազնաւոր իր տասնոցները չի խնայեր:

Սամաթիայի ժողովուրդը իր ճակտին հարազատ քրտինքով իր սպորուստը ճարող ըլլալով, աշխատասէր է, միայն թէ երբ աշխատութենէ դադարած կը պատրաստուի տուն վերադառնալ, կը փորձուի անպատճառ հատ մը ճնկել կարծես վերանորոգելու համար, իր բովանդակ ուժերը իր քնքուշ մուսան է անիկա, այն յաւիտենական խորհրդաւոր ճերմակ ջուրը:

Արական սեռի այս յատկանշական առաւելութիւնները անցողակի կերպով նկարագրելէ վերջը կ'անցնինք իգական սեռին որ կրնայ իրօք օրինակելի ըլլալ ուրիշ թաղերու իգական սեռին:

Սամաթիոյ կիները ընդհանրապէս տիւլալ, սիւզէնի, պրօսթըրի, քօչէ եւ նմանօրինակ ձեռագործներու պարագելով իրենց աշխատասիրութեամբը եւ գործունէութեամբը թէ անձնական եւ թէ ընտանեկան ծախքերու մէկ մասը կը հոգան:

Դրամ չահելու համար այս աշխատութիւնները սակայն, պատճառ եղած չեն որ մաքրութիւն եւ կարգաւորութիւն չի տիրեն տանը մէջ, ամուսինը իրիկունը տուն վերադարձած ժամանակ, ամէն բան իր տեղը կը տեսնէ, ամէն բան կարգադրուած, շտկուած եւ մաքուր:

Սամաթիացի կիներ կամ այրը, նկարագրի տեսակէտով շատ որոշ է. դժուար չէ ըմբռնել թէ՛ ինչ սկզբունքի կամ գաղափարի կը ծառայէ, իր զգացումը, դատողութեան սահմանները, կամ մտածումը, ծուռ կամ չիտակ, որոշ կերպով կը բացատրէ քեզի առանց վերապահութեան, ու ուր է ինքզնիք մասին բնաւ չի վարանիր իրերը իրենց բնական ու անկեղծ գոյներով ներկայացնել, որովհետեւ Սամաթիացիներ անկեղծ ու վեհանձն է, կ'ատէ կեղծաւորութիւնը:

* *

Վերջապէս մեր լրագրական սիւնակները պէտք եւ զածէն աւելի սեղմ եւ նեղ ըլլալուն, չենք կրնար մեր

ուզած կերպով բացատրել մեր զգացումները, ու մատնանիշ ընել անոնց, որոնք՝ անիրաւ զայրոյթ զգացեր են մեր գրութեան դէմ, հասկնելու համար իրենց թէ, հեռու Սամաթիան անարգելէ մենք Սամաթիոյ աւելի համակրելու զօրաւոր պատճառներ ունինք. միայն կը փափաքինք որ անհատական զարգացման եւ կրթութեան կարեւորութիւն տրուելով, դէմ դրուի այն հոսանքին, որ Սամաթիոյ փայլուն անցեալը մոռցնելու կը ճգնի:

Ինքնօգնութիւնը, ինքնազարգացումը մեծ տեղ գրաւելու են մեր երիտասարդութեան մէջ, դուրս նետելու համար այն մասերը որ իր յոռի կողմերը կը կազմեն:

Պէտք է ըմբռնել թէ՛ ժողովուրդ մը բարոյապէս կամ նիւթապէս որքան ալ բարձր աստիճանի վրայ եւ զած ըլլայ, ունի միշտ իր տափակ կողմերը, ասիկայ պակասութիւն մը չէ, եթէ միեւնոյն ժամանակ, այդ տրձեւութիւնները տաշելու անհետացնելու ընդհանուր բաղձանք մը կամ եռանդ մը որոշակի չ'երեւայ:

Եւ մեզի հետ պէտք է պնդել թէ՛ ամէն առաւելութիւններու հակառակ, այսօր Սամաթիոյ նոր պատրաստուող երիտասարդութիւնը, — խնդրեմ սխալ չըմբռնենք — մոլի մը եղած է ծխախոտի եւ օղիի գործածութեան:

Խստութեանինք միեւնոյն ժամանակ որ մտաւորապէս ու բարոյապէս զարգացած երիտասարդութիւն մը գոյութիւն ունենալով Սամաթիոյ մէջ, միշտ եթէ ուղէ կրնայ իր բարոյական ուժերով դէմ դնել ու անհետացնել այս մէկ քանի գէշ ունակութիւնները որոնք կրնան աւելի ընդարձակուիլ, եթէ չըուժուին:

* * *

ԵՍ ԻՆՉ ԳԻՏԵԱՄ

Թէ՛ Ատաբազարի Ս. Հ. եկեղեցւոյ թաղականներէն մէկը, զպրօցին բացը գոցելու համար, «Է՛ք Ֆէլէթը վերցնենք, ես չիյտեմ նէ, փարա չե՛մ վաստիւր» պիտի ըսէ:

Թէ՛ Ատաբազարի Արամեան վարժարանի սրահին մէջ ասկէ երկու տարի առաջուան գործածուած դասերու ժամանակացոյցը կախուած պիտի մնար այցելուններու քթին խնդալու համար:

Թէ՛ Արամեան վարժարանի ուսուցիչները՝ առաջին ու վերջին ժողով մը գումարելով՝ պիտի որոշէին ամսվերջի քննութիւն չտալ, մինչեւ որ թաղական խորհուրդէն ֆէթա՛ն ամսականը առնելու գրաւոր խոստում չտանային:

Թէ՛ Նիկոմիդիոյ Առաջնորդին նկատմամբ ապրիլ 1ի սուտեր պիտի ստեղծէին:

Թէ՛ իրենց անունը սխալ գրող գնորդականներն անգամ իրենք զիրենք է՛ք Է՛ք Է՛ք պիտի յորջորջէին:

Թէ՛ մինչեւ ամսագրութիւն, գրականը զրամ ունեցող ուսուցիչ մը չպիտի գտնուէր:

Ատաբազար

ԹԻՒՔ-ԹԱՔ

ՏՕՆԻԿ ԱՂԱՆ

Վաթսուհը անցուկ, կարճուկ եւ բարի մարդուկ մըն է մեր Տօնիկ աղան: Շուկայ չիջած օրերը, գիւղի քաղինսն է, պոլիչի սեղանին գլուխը:

Հետաքրքրական ինչ մըն է մեր Տօնիկ աղան, չի բարկանար, չատ ալ չի խնդար: Թէ չատ բարկացողները եւ թէ՛ չատ խնդացողները հաւասարապէս չի սիրեր:

Շուկայ իջած օրերը աւելի լուրջ կերպարանք մը կ'առնէ մեր Տօնիկ աղան:

Արհեստը խուլումսի է, ժամանակաւ սարաֆութիւն ալ ըրած է մեր Տօնիկ աղան:

Տօնիկ աղային հայրը, ուսումնասէր եւ ազնուական մարդ մը ըլլալով, իր զաւկին, պզտիկ Տօնիկին ուսմունք սորվեցնելու չատ փափաք ունէր: Տօնիկ աղային մայրն ալ ջերմեռանդ Գրիտոնեայ կ'ընէր էր, ամէն կիրակի ժամ կ'երթար եւ կ'ուզէր որ իր զաւակը՝ պզտիկ Տօնիկը «Արի» ըսէ:

Տօնիկ իր փոքրիկ հասակէն, փափաք չունէր ուսման. ձայնը աղուոր էր, բայց ժամը ձայնաւորութիւն ընել ալ չէր ուզեր:

Տօնիկ մէկ բանի միայն կը փափաքէր, մէկ երազ միայն ունէր, խոյս-մօճի ըլլալ. չատ կը սիրէր այդ արհեստը:

Երբ մայրը իրեն հաճո՛ւմ տար ուտելու, չէր ուտեր եւ հաճո՛ւմն մատնի շինելով, մատը կ'անցնէր. այնչափ կը սիրէր խոյս-մօճի-թխելը:

Մոռոքը տեսնելով որ ամէն բան անօգուտ պիտի ըլլայ, խոյս-մօճի մը քով շաքար տուին զինքը: Պզտիկ Տօնիկ, չատ յարմարութիւն ունէր խոյս-մօճի-թխելու, քիչ ատենէն խալճու ելաւ. այն օրը որ վարպետը «Տօնիկ ալ քեզ խալճու ըրիքսաւ», ուրախութենէն ինչ ընելը չգիտցաւ:

Տօնիկ 16 տարեկան էր երբ խալճու ելաւ, ամէն օր գործին գլուխն էր. կիրակի օրերն ալ իր ընկերներուն հետ սրճարանը «Կաթիլ» կը խաղար. ձմեռ գիշերները երբեմն տանը մէջ ժամանակ անցնելու համար «Էլեւէ» ալ կը խաղար:

Տօնիկ տունն ի վեր երիտասարդ մըն էր, դրացիները չատ Գիլ կ'ընէին երիտասարդ Տօնիկը, հասակը կարճ է, բայց վայելուչ դէմք մը ունի, կ'ըսէին:

Տօնիկ 20 տարեկան հասակին մէջ, խուլումսի վարպետ էր, բայց միշտ իր գործին գլուխն էր, որ մը խանութէն բացակայ չէր մնար: Կիրակի օրերը քաղինոյն մէջ, ա'լ սկսած չէր խաղար, հիմայ մինակ է է խաղալ կը սիրէր, որովհետեւ նոր սորված էր. է է է-է-է-է զատ ուրիշ խաղ չէր խաղար. եւ չատ «Էլեւէ» կ'ըլլար, եթէ յաջողէր եւլէ «Էլեւէ» ընել. խալճու միշտ ձեռքը կը պահէր, որպէս զի կարենայ վերջը եւլէ «Էլեւէ» ընել:

Տօնիկ աղան ինչպէս ըսի հիմայ վաթսուհը անցուկ է, ա'լ ամէն օր իր գործին չերթար. «մարդս աս տարի» քին մէջ քիչ մը հանգիստ ընելու է՝ կ'ըսէ. հիմայ է է է-է-է ալ չխաղար, մինակ պիտի կը խաղայ, բայց իբրեւ ինչպէս մէջ, եւլէ «Էլեւէ» ընելու հաճո՛ւմն այնչափ

վարժուեր էր խալճու պահելու, որ հիմայ ալ, խալճու ընել չսիրեր:

Շատեր ետեւէն ինկած են «Էլեւէ» ընել տալու համար, բայց կարելի չէ եղած, այնպէս որ Տօնիկ աղա հոմանիշ եղած է «Էլեւէ» չընելու. հիմայ երբ մէկը պիտի մէջ «Էլեւէ» չընէ, փոխանակ «Էլեւէ» ըրէ ըսելու, Տօնիկ աղա՛ ա՛ ա՛ կը պոռան:

Մեր Տօնիկ աղան բնաւ չի բարկանար, ինքն ալ մէկտեղ կը պոռայ Տօնիկ աղա՛ ա՛ ա՛:

ԵՍ

ԻՆՉ Կ'ԱՆՑՆԻ ԿԸ ԴԱՌՆԱՅ

—Րնդհանրապէս պողոտաներու վրայ կառքեր, ձիեր, շրջուն գանձանակներ, գրաստներ եւ մարդեր կ'անցնին ու կը դառնան՝ մշտնջենական շարժման չհաստացողներու աչքին առջեւ:

—Այս շարժման քաղաքական հորիզոնը պայծառ է. Երկնային կայսրութեան մէջ երկրային քաղաքականութիւնը՝ թուաբանութեան «բաժանումի» կանոնները կը սերտէ, եւ չատ յոյս կայ որ վերջին քննութեան, առաջին մրցանակը վաստակի:

—Վերամանկոյ Ռայխսթալին մէջ, տասնհինգ միլիոնի ծովային վարկը, 165ի դէմ, 294 ձայնով ընդունուեցաւ:

—Լահէյէ հասած վերջին հեռագիրները կը ծանուցանեն թէ, գէնընկէցութեան՝ ընկերիկ երախան, քսանհաւ հինգ տէրութեանց ներկայացուցիչներէն եւ ո՛չ մին կ'ուզէ որդեգրել. Կատարեալագործուած պատերազմական զէնքեր կը փնտռուին վերջնական համաձայնութեան մը յանգելու համար:

—Կրկնամուսնութեան տենչը վառ պահելու միջոցներ կը խորհուին:

Ս. Հայրապետին վերջին մէկ անօրինութեան պատճառաւ, կովկասեան՝ ափեղջիկի նամակներ սկսան տեղալ գլխունս՝ այն տեսակ թղթակիցներէ, որոնց վերջին աստիճան մեծախօսութեանցը, լիթերիկ օրինակ մըն է հետեւեալը:

Իշխան Կալիցինի ծանօթ յիշատակագրին նկատմամբ Թայմի թղթակցին տուած լուրը հին է եղեր, իսկ թղթակիցներունը թարմ. . . հաւկիթ ըսել կ'ուզեն:

—Նիկոմիդիոյ Ս. Առաջնորդին խնդրը՝ լոկ բախտաւ խնդրական ըլլալը որդապէս ստուգուեցաւ:

Պնդոզներ կան թէ՛ Ն. Սրբազնութիւն այս տարի. Նիկոմիդիոյ արապերիք բանիրներու կաթին ջուր խառնած է: Այս լուրը վերապահութեամբ կը հրատարակենք, որ չըլլայ թէ օրուան օրագրողը երկն, պանրային խնդիր մըն ալ յարուցանեն առաւօտեան նախաճաշի պատրուակաւ:

—Մեծանուն Նուարի փաշային՝ ոսկորները հալեցան, բայց ինքնակոչ ժառանգորդներուն գանգասները դեռ չ'ընցան ինչ կ'ուզեն թող ըսեն. հռչակուածին չափ խելացի չէ եղեր անուանի քաղաքագէտը. եթէ անձնական հարստութիւնը ազգին չ'թողուց, գէթ պարտքերը կտակելու էր ազգին, որ ամէն մարդ գիտնար թէ ինչ պարտք ունի. . . մեռնողի մը պատուոյ յիշատակին հանդէպ:

Ստար գիւղերէ կենսագրութիւններ թարգմանուի սկսեր է. արգահատելի չէ՞ այս. ի հոռմն մեր երեւելի արանց կենսագրութիւնները անոնք մենէ կը թարգմանէին եւ ո՛չ թէ մենք անոնցմէ. . .

Ահա այս եւ առոնց պէս բաներ են օրուան անցած դարձածները:

Յ. Մ. ՀԱՃԵԱՆ

ԱՆՇՈՒՇՏ ԾԱԽՔԴ ԿԸ ՀԱՆԵՍ

Լրագրի արտոնատեր ես, վարչութիւն մը կը կազմես, ծանօթ գրագէտներ քու շուրջը կը հաւաքես, ամէն զոհողութիւն յանձն կ'առնես եւ լրագրի մը կը հրատարակես, լրագրի մը որ ամէն առաւելութիւններով օժտուած է, գրական թերթ մըն է, քու ընթերցողներուդ օրը օրին, ժամը ժամուն օրուան ամէնէն թարմ լուրերը տալու համար դրամ, ժամանակ, աշխատութիւն չես խնայեր: Հասարակութիւնը կ'առնէ թերթդ, աննման թերթ մը ըլլալը կը գնահատէ «սպրիտ Արեւել» կը բացազանչէ: «Հրանտ Ասատուր շատ սքանչելի կը գրէ, Տիգրան Արփարեանի յօդուածներուն հիացած եմ, Սիւլիւ աննման գրող մըն է, Արեւտին սուր գրիչը լափելով կը կարգամ, դաւառային թղթակցութիւնները շատ ընտրանօք կը հրատարակուին» եւ վերջապէս ամէն տեսակ գովեստներ շոյլելով կ'աւելցնէ «ԱՆՇՈՒՇՏ ԾԱԽՔԴ ԿԸ ՀԱՆԵՍ»:

Ուսուցիչ ես, դրամ կը ծախսես, դպրոց մը կը հիմնես. Ինչ զոհողութիւններ, Ինչ գերմարդկային ճիգեր կը թափես հաստատութեանդ յարատեւութեանը համար. հոգիդ կեանքդ կը մաշեցնես եւ լաւ դաստիարակուած սերունդ մը կը նետես հրապարակը: Հասարակութիւնը դափնիներ կը հիւսէ եւ անոնցմով հաստատութեանդ ձակատը կը զարդարէ, «էյ՛ կեցցե՛ս Պէրպէրեան» կը գոչէ, «ազգը միշտ երախտապարտ պիտի ըլլայ քեզի, քու անունդ անմահ պիտի մնայ, զքեզ ՄԵՐ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿԸ պիտի յորջորջէ» եւ վերջապէս ամէն տեսակ գովեստներ շոյլելով կ'աւելցնէ «ԱՆՇՈՒՇՏ ԾԱԽՔԴ ԿԸ ՀԱՆԵՍ»:

Գրագէտ ես, աշխատութիւն մը յանձն կ'առնես, Նարեկի խրթին գրաբառը, Ժողովուրդին հասկնալի լեզուով մը աշխարհաբարի կը թարգմանես, որքան միտք կը յոգնեցնես, որքան ժամանակ կը վատնես, դրամ ալ կ'սպառես անոր հրատարակութեանը համար. կը հաւնի հասարակութիւնը այս ձեռնարկիդ, կը գովէ գրեզ, «էյ՛ ֆէրի՛ Բասիմ» կը պոռայ, կը գնահատէ աշխատութիւնդ եւ վերջապէս ամէն տեսակ գովեստներ շոյլելով կ'աւելցնէ «ԱՆՇՈՒՇՏ ԾԱԽՔԴ ԿԸ ՀԱՆԵՍ»:

Գրավաճառ ես, 50 տարուան հաստատութիւն մը կը վարես. առանց ուսուցիչ ըլլալու, ուսուցչէ մը աւելի օգտակար կ'ըլլաս մանուկներուն. գիշերը ցորեկին կը խառնես, մանկավարժական նորագոյն մէթոտներու հետամուտ կ'ըլլաս, տղուն հոգին, միտքը կը կարգաս եւ կը հրատարակես մանկավարժական քերականութիւն մը: Հասարակութիւնը «պա՛ռք Մարգարեան» կ'աղաղակէ. «մեծ պակաս մը լեցուցիր այս երկասիրութեամբդ, այս գիրքը շատ ընդունելութիւն պիտի գտնէ, ամէն ուսուցիչ այս մէթոտին հետեւելով քիչ ժամանակէն պիտի կրնայ ամենագիւրին մէթոտով մը, աշխարհաբար լեզուն սորվեցնել իր աշակերտներուն», եւ վերջապէս ամէն տեսակ գովեստներ շոյլելով կ'աւելցնէ «ԱՆՇՈՒՇՏ ԾԱԽՔԴ ԿԸ ՀԱՆԵՍ»:

Պ.

ՄԾ՝ ՄՈՌՆԱԶ

ԱՌԻԵՆՈՆ ՓԱՓԱՋԵԱՆ (* * *)

Եկէք, եթէ կը հաճիք, Պարոն Տօն-Բիշօթ, Ծաւիկ մէկ անկիւնը առանձնանաք քանի մը վայրկեան, կարելոր ըսելիք մը ունիմ ձեզ, բայց միմիայն ձեզ. ուստի կեցէք որականջնուդ վար ըսեմ, որպէս զի չըլլայ թէ Ծաւիկի հետաքրքիր ընթերցողներէն մին՝ քաղաքագող, ոտքին մատներուն վրայ կոխելով՝ մօտենայ ու լսէ մեզ... երկար չպիտի խօսիմ ձեզ, որովհետեւ գիտեմ թէ քիչէն շատ կը հասկնաք... ուստի բացէք ականջնիդ... եւ ուշադրութեամբ մօտիկ ըրէք:

Փողոցին անկիւնը, պաշտօնէն խանութին պատին ետեւ դարանամուտ, պզտիկ անառակ տղու մը պէս, ինչո՞ւ քար կը նետէք անցող-դարձողին. անխոհմուտ թեամբ նետած ձեր քարը կրնայ ետ դառնալ, եւ նոյն իսկ զձեզ վիրաւորել, ինչպէս հիմա. քանի որ բաղուկ-ներնիդ դեռ չեն զօրացած եւ դողդոջումնիդ կը մատնէ զձեզ, որքան որ ալ ուզէք երեք աստղանիչերու տակ ծածկուիլ հեւալով, եւ շնաստաղ չայդ տաք օդին:

Ձէ՛, պզտիկ մեղու. դեռ չէք կարող ձեզմէ մեծերը խայթել. խոհեմ եղէք, եթէ ոչ վրայ կուտաք ձեր խայթոցը... ձեր փեթակին շուրջը միայն բզզացէք ու ձեր սլարտէզին ցանկապատէն անդին մի՛ անցնիք երբեք... չէ՛ք դիտեր որ հովերը կրնան ձեզ առնել տանիլ... անոնք մեծ են, շատ մեծ, մինչ դուք ա՛յնքան փոքր էք տակաւին, ա՛յնքան փափուկ ու ճղճիմ, որ չէք կարող տոկալ անոնց զօրութեան եւ կը ճգմուիք խեղճ պզտիկ մեղու...:

ԶԱՐԵՀ Ս. ԼԷԱՏԵԱՆ

Ա. ՊՏԱԿԻՆ ՀԱՇԻԻԸ

Ուտիք օրերու եւ ճաշակիդ յարմար տողեր էին պատասխանդ, ո՛վ բարեմիտ Ա. Փ. Ուրախ եմ արդարեւ որ անունս կը յիշեցունէ քեզ, կարգացած հին մէկ վէպդ, ուրկէ անդին չանցնիր թերեւս բոլոր ընթերցանութիւնդ: Կը վախալտէի սակայն որ հեղինակներու ցանկեր միայն պատրաստելու տեղ, որ գրավաճառներու իրաւունքն է միայն, անոնցմէ մէկ քանին դոնէ կարգացած ըլլայիր, թէեւ խիստ պոչանջ մը այդքան անձուկ խելապատակի մը համար:

Գալով այդ վիճակիդ մէջ ուրիշներու գրելու ձեւին չհաւնելու յաւակնութեանդ, կը ատկուելիմ յիշեցնել քեզ աղուէսին ու խաղողին առակը:

Այս քեզ իմ խրատս. թէեւ բաւական ատենէ ի վեր ձրի դասախօսութիւններս դադարեցուցած եմ:

Ուրիշ բան է եթէ մէկը, որ քեզ համար անկարելի է դատելով մտքի թափիթիւնը նամակէդ, արտաքոյ կարգի ընդունակութիւն ցուցնէ սորվելու մարմնով վառուած. այդպիսի պարագաներու մէջ չափազանց անտարբերութիւն պիտի ըլլայ մեր կողմէն ցուցուած ո եւ է անպատրաստակամութիւն:

Իսկ ապտակի մասին դիմումդ սխալ է, դուն պէտք է գիտնաս թէ ատոր համար որո՞ւ դիմել հարկ է:

ԹԱՓԱՌԻԿ

Մ Ս Բ Ո Ւ Ն Ե Ր Ո Ւ Ն

Ժամանակէ մը ի վեր անարժանաբար ստորագրած շարք մը յօդուածներուն ի վարձատրութիւն՝ ընդունած գնդապետի հարուածներն ու կամիթներն փոքր ինչ խորհել տուին ինձ թէ իբր շարունակելի միջակէտ մը դնելով վերջին նկարագրականիս, սէռի մըն ալ մեր պիտաւոր քուքլաներուն նուիրեմ, քաջ գիտնալով սակայն թէ կախ բէշ որանկոթին, կարմիր փողկապին եւ տըմի պոս մագերուն տակ՝ զիս ծեծելու չափ յանդուգն միւսիւններ չեն կրնար ծածկուիլ:

Մեր միտքը լեցուն ու քսակը դատարկ չըմանաւորտ պէտքները, երբ դպրոցական խիստ ճնշումներէն դուրս ընտանեկան աղատ գուրգուրանքը կը վայելեն, Քրիստոսի «զԱշխարհ քարոզեցէք» ինչ պէս առաքելի հովեր առած՝ կ'ուզեն, կը փափաքին որ իրենց պատիկ գըլխուն մէջ նոր գետեղուած ունիւններու վրայ փիլիսոփայի պէս ճառեն, խօսին ու տրամաբանեն, կարծելով որ իրենցմէ դուրս, ժողովուրդը ատենց պէտք ունի Օրինակ: Ընդնտիկ տուտուին, Զըւթաբոս աղային, Սուրբիկին, Ագապիցային, փոքրիկ Երուանդին սենեկին մէջ նստած աստնին կ'սկսին Տարուինակութեան վրայ ճառել եւ կ'սքանչանան տեսնելով որ այդ կարգի ունին գիրները յապուշ կրթած յորանջելով կ'ունկընդրեն իրենց: Ապրիք պէպէքներս, քիչ մըն ալ քովի տունը ճառեցէք...

Ի սրտէ կը ցաւիմ այդ կարգի ջօճուխներուն վերայ որոնք փոխանակ ուսման եւ գիտութեան իրենց վերայ, ազդած ծանր տպաւորութիւնը ցոյց տալու՝ փետուրի մը պէս թեթեւ, եւ չոր տերեւի մը պէս թըռչատուն են առ հասարակ: Յաւալի բան...

Գիտէ՞ք, այս պէպէքները նորութիւն մըն ալ հնարած են որ սակայն հեռի չէ պարիթ ըլլալէ: Մագերու երկարածութիւնը՝ որպէս զի աչքի դարձուին, եւ առածիստիք երեւան, որովհետեւ խնայած են ու պատկերներու մէջ աչքով հաստատած թէ, Ռասին, Մոլիէ, Պէթհովըն, Պայուըն, եւ ուրիշներ երկարածիւ մագեր կը կրէին, ուստի առ իմիծասիօն իրենք եւս սկսան սափրիչին էքօնօմին յարգել հակառակ մայրերու արդար գանգատին երբ կ'ստիպեն զիրենք յաճախ տաք ջրով գլուխ լուալ, որպէս զի այդ խիտ ու երկայն մագերուն հետեւանքով մի գուցէ սոխակներ բոյն չինեն հոն...

Իրաւ է թէ բանաստեղծները ու փիլիսոփայները բնութեան սիրահար, կը սիրեն առանձնանալ ամայի անկիւններ ուսումնասիրելու համար Մեծ Վարպետին ձեռակերտը եւ կամ սքանչանալու: Անոր հրաշալեաց վերայ: Բայց մեր ուշտուրմասիօն բանասէրները (հեռու խողաց) աւելի կը սիրեն գտնուիլ այն վայրերը ուր բառֆիւմբու կը հօտի եւ ֆէսերէ աւելի գլխարկներ կամ ֆիշիւներ կ'երեւին եւ երբ արուեստականը իր ճոխութեամբ կը փայլի ա'լ գլուխները կը տաքան, աչքերը կարճատեսի հովեր կ'առնեն, աթոռները կը տատանին, պիտերու ոլորումները քրոնիկ կը դառնան, Լորտ Պայուընները գերեզմաններէն յարութիւն կ'առնուն եւ

Մօճառներու աչքերունը հեղինակութիւններ կը զառանցեն... չմոռնալով սակայն դուրպայի կարկըտանները որոնք դեղին պօթերուն մէջ անտանելի ցաւ կը պատճառեն:

Քալուածքին մէջ շիքէսը, խօսուածքին մէջ ֆինէսը տեսակցութեան մէջ բօլիթէսը, եւ գրականներու պարապէսը տիրող նուվօթէն է իրենց համար որ ծաղր ըլլալէ չի վրիպիր: Կախ-բէշ տըտէնկօթին քովընտի գրպանը ալպէնի կարմիր թաշկինակը, պոստէ ձութ ճերմակ շապիւքին սքօշէզ փողկապը, ֆրոէզ էքուագէ Թուանսբառանով ժիլէն, քատուիլլէ բանթալօնը եւ ամէն տէրտիս վրայ, քաֆաֆ իշի դեղին սլօթը, քօտիւմը կը կազմէ մեր եէնի եէթմէ պէպէքներուն, որոնց ամբողջութիւնը լըրացնող զոյգ մը կանթ կը ճգմուի իրենց քրտնած ձեռքերուն մէջ: Գալով փարայականին եւ ոչ բարոյականին, գրպաններուն խորքերը կծկուող մէկ երկու քառորդ մանրուքի կը վերածեն որպէս զի օրիորդներու մօտէն անցած միջոցին շըլսընթըմը ձայներ լսուի: որովհետեւ մեր պէպէքները համադրուած են թէ ՄԱՄՈՆԱՆ է դործ տեսնողը:

Շարթուան մէջ չէք հանդիպիր նմանօրինակ միւսիւներուն այլ կիրակիները միայն, առաւօտուն եկեղեցոյն դուրսը բակին մէջ խումբ խումբ, երեկոյն հանրային վայրերը առանձինն, եւ գիշերները փողոցներու մէջ զոյգ զոյգ:

Կը հաւատա՞ք աչնիւ ընթերցողներ, երբ ըսեմ ձեզ թէ այդ հովուները բաքոսի յաճախողներ են... Բագմութեան մէջ պօմօնթի եւ առանձինն քառկա պիւքէն կը ճընկեն մուսանները հրաւիրելու համար... Կեցցէ՛ անվարտիներ:

Իրաւ է որ բանիբուն հմուտ եւ ժրաջան սերունդներու պէտք ունինք սակայն երբէք, քօւթգաններու, բաքոսեաններու, սաջը ուզուն ագլը գըսաններու պէտք չունինք:

Խնդրենք ի սրտէ կրթական հաստատութիւններէն որպէս զի նմանօրինակ պէպէքներէն ավուճ տօլուսի մեր մթնոլորտը չի նետեն... արդէն գտնուածները չենք կրնար կոր մարսել:

ՎԱՀԱՆ ՓԱՓԱՋԵԱՆ

ԱՅՆՅԻՆՆԵՐՈՒՆ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Արգոյամեծար

Տէօքմէճօնց Մարտիրոս էֆէնտի

«Մաղիկ» զազէթային միւթէվէլլին
որ ի Կ. Պոլիս

Շատիւնց է իւր Ակնիքը՝ էֆէրլէնմիշ էդերէյանք էվ կ'ուզէյանք իւր հրամանաւոր թափալաթլիւ վէ մագպուլթ վարագա մը թէպլիղ անինք, էվ մեր հոգուն տիւնը թնտացնող մէսէլէն հէլլ անինք: Լաքին մէջերնիս անենկ շիւրիւթիւ էվ զազէթայի մէջ տէրճ ընելիւ կօրայ խէլէմ փարտող մէյ մի չ'էյանք կրօր գններ, ըսելնիքէն

էֆէնտիմ խորթաւ չիւրիւթմիչ չանիմ, միտքանին սա՛
է թը՝ սէնկ արանք նէնկ արանք, էթնէթքը (վերջապէս)
կայանք տվանք իւր Այնայ իմնկաճէօրիւ մէհէյէն Զար-
ջուան ջլերենց Մանկաւար աղան կանչիւնք ու անէօր գը-
րել տանք : Զօրէ՛մ, Մանկաւար աղան՝ Արութիւն վար-
ժապետին փէչին տկէն ելեր է, էվ այլմ ժամանակ ալ
վերի մէհէյէն հոգարարձիւթիւն արած է, ան իր խէլէ-
մին քէսպ արած չիւրիւթմիւր՝ լարով մի կու հասկցնէ
հրամանիւցդ :

Գլխիւցաւութիւն կուտանք իսէ տէ, աֆ կ'անէք
ճէչէրէթիւն, աս ան Մանկաւար աղան է իւր՝ Ըստմաօ-
լէն Ակիւնը ձէօրը էլած վարժապետները կու քննէր,
վէօր նիւր բանին գար նր վար կու դնէր՝ վէօր նիւր՝
չի գար նը, քիրան կու բռնէր (ջորեպանին յանձնէր) : Հէչ
մտքէս չեղիւր՝ աւուրը մէկը կ'իմէ ասենկ՝ տիպլօմալիւ
ճաչճիւրիճիւր վարժապետ մին էր էկեր Ըստմաօլիւ,
մեր Մանկաւար աղան ծնցաւ դիմացը, էվ հարցուց թը,
«Ակէօր նահապետ իւր երծին (երազին) մէջ նէրտըվան
մի տեսերեր նը՝ ան նէրտըվանը հըմայ ո՛ւր է» : Սէվ-
տիւկիւմ ֆէսը տափակ դիմաօլթը՝ գիտցաւ թը սատընին
դիմաւ խըպըլիկ տի խաղա, հալպուքի հարսի պէս ան-
խէօս մնաց, էվ պէօչիւն վրայ նայելէօվ Այնէն բասուե-
ցաւ :

Այժմիւս՝ գանք ի կարգ խնդրիւս, սա ձեր դազէ-
թան քիչ կու մնայ թը՝ մեռելը տի խնտացնէ, աս խու-
սուսին քէսպ արած չէօհրէթիւտ իւ մէնէնտիւր չի կայ,
էվ բարէօվ մի ֆարդին գնացանք իւր հրամաններդ ալ
ծառայականիւտ պէս տիւզ պօղօղ մարդիւն մէյն է՛ք,
էվ իւր իւր ծուռ բան մի կի կու տեսնէք նը դըդմին
կիչնէք, նէ խայհը կու բռէք նէ խըյմէթը էվ ինկզի
(ընկոյզ) ծառի պէս կու ձաղըկէք, օ՛վ կուլլի թող ընի-
հալպուքի՝ պաղի պաղի ակնցիական բաներ ալ կու գը-
րէք իսէ տէ, անէօնց էմմէնն՝ ալ մաղպուլթ մի թանգիմ
էղած չին, վէ էվէլօք խալթիւներ կու պարիւնակին, ու-
գեցանք իւր՝ էկէր խալիլը կայ նը աս բանին չոհչը
առնինք : Ըսել չինք իւզեր թը՝ մեր վրայէօք բան տէրձ
մի անէք, հաշա՛, զօրէ՛մ հէտտերնիս չէ ուր հրամանքդ
թէքտիւր անինք իւ վաղիֆէնիտ խալթալ անինք : պիլ ա-
խը՛ս, էվէլէօք մէմիւն իւ մէսրիւր՝ Կուլլինք իւր մեզ ալ
մտաց չէք հէներ, լաքին՝ Այնայ լեզիւն՝ անէնկ նէօրէլիւկ
քիրականիւթիւններ իւ միւճիւպօվը չի դըվիր : աս խու-
սուսօվը մինամիտ տեսանք իւր՝ ա՛սը մեր քիրականիւ-
թենէն քանի մի միւհիւմ կանիւններ եւ բաւեր թէպիլդ
անինք հրամանիւցդ, էվ թը իւրիւր խալիլը կայ նը՝
ասկի էթքը գրադնիտ անէօր միւճիւպօվը խէլէմի սու-
նիք իւ տէրձ անէք, վէօր ի ներքօ գրիւս ծօցը իչալ ա-
րանք :

Օթթիս, սըթթիս, նըթթիս, տըթթիս :

Դարնիդաս, դարնիդան, դարնիվեր դարնիվար :

Սէնկս, նէնկս, տէնկս :

Ֆէօս, ֆէօտ, ֆէօն :

Սվկի, նվկի, տվկի :

Դէօս, դէօռ, դուվիքը :

Մերինօնցը, սվօնցը, նըվօնցը :

Վերինօնցը, վարինօնցը, օթթինօնցը :

Վէ հաթտայ, սախսիկ՝ կ'ըսինք կանաչ լօլվասին
(լուբիս), սլիկ կ'ըսինք չոր լօլվասին, լօլվաս կ'ըսինք
մըջի կուտին : Պարկուկ կ'ըսինք ծիրանին, մամէօս կ'ը-
սինք սալորին, գար կ'ըսինք խաւրճիլին, էկիւր կ'ըսինք,
լատենին, կոր կ'ըսինք կարիճին, խլեզ կ'ըսինք մողէգին
հնձան կ'ըսինք այգետան, թանիր կ'ըսինք խոր փռան,
բաղարջ կ'ըսինք անաղ հացին, Շարօց կ'ըսինք ճէվիզլի
սուճուխին, մօշու կ'ըսենք ծօին, քլ կ'ըսինք քային, իււէ
կ'ըսինք կորին :

Պախի մնացածը այլմ ժամանակի մի իֆայ կանինք
էֆէնտիմ :

Սինչդեռ անոնք կ'գրադէին վերոյիշեալ բոլորագրին
մաքուրն առնելու, ես կանխեցի գիրենք :

ՄԵՆ. ԳԻՄ.

Ա Պ Ո Ւ Ր Ո Ւ Տ Ե Լ Է

Փողոցի պատմէն ֆիստանցու առնելով՝ «Բերա-
յէն առի» ըսելը, ապուր ուտել է :

Բանի մը ամիս Բարիդ բնակելով, «Եւրոպական
ընթացիկ լեզունեռուն եւ քսանին վառօժած ըլլալուս
համառ, հայեռն խօսիլը ինձի դժուար կուգայ կող»
առարկելը, ապուր ուտել է :

Սուղ բայց հրապուրիչ բան մը գնելու անկարող
պարծենկոտի մը «արդէն չեմ սխտրօր աղկէ» ըսելը,
ապուր ուտել է :

Ճէպը տէլիկի մը՝ «մէֆկի չեմ առնէր, վասն զի
բազմութենէն եւ սիկառի մուխէն օղը ապականած կըլ-
լայ» ըսելը, ապուր ուտել է :

«Բնութեան ամաթէօռ եմ» ըսող եւ անվերջանալի
խաւերով փողոցները չափչփող հոսպալա միւսինե-
րուն բռնած ընթացքը, ապուր ուտել է :

Հարուստ եւ քիչք ընտանիք մըն է ըսուելու հա-
մար, պարտք խարձ ընելով Ալէմ-Տաղի օղափոխու-
թեան երթալը, ապուր ուտել է :

Կարգ մը աօշ կէպէ միւսիններուն «եղբայր, գործ
չի կայ» ըսելով խախտներուն մէջ Գալիւլէ Բէլէլ եւ
Խալիլ խաղալը, ապուր ուտել է :

Ծաւիլը անկուտի կարգալով, ապա՛հ եմ ըսելը, ապուր
ուտել է :

Պ. ՊԵՋԱՋ

Հրատարակուեցաւ ՏՊԹ. Ն. ՏԱՂԱԻԱՐԵԱՆԻ

ԾՆՆԴԱԿԱՆ ԴՈՐԾԱՐԱՆԱՑ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ

Պատկերագարդ գործը

ԴԻՆ 6 ՂՐԾ.

ՆԱԿԱՐՆԵՐ

Հետաքրքիր սլարոն մը անցեալ օր Բերայի մեծ պողոտայէն անցած ժամանակ, յուղարկաւորներու բազմութեան մը կը հանդպի, ու դադաղին հետեւորդներէն մէկուն մօտենալով կը հարցնէ:

— Բարեկամ, յուղարկաւորաց բազմութեանը նայելով, հանգուցեալը հարուստ մէկը եղած ըլլալու է:

— Չգիտեմ էֆէնսիմ, դապիւ է իւր՝ ատէյ լընի:

— Երիտասարդ էր կ'ըսես:

— Երեսը զոց տանելուն սեպէպով՝ ադ խուսուսին մոխուֆ չեղանք:

— Սրդեօք ամուսնացեալ էր թէ ամուսնի:

— Չի հարցուցանք... մալիմաթ չունինք:

— Ողջ եղած ատենը «ճապա» ինչ գործով կը զբաղէր:

— Էֆէնտիմ, թախում մի պօշպօղազ մուխուֆէնէրու չկրնալով խօսք ու մէրամ հասկցնել, էնճամիւլ քէլամ գլուխ չէ բրթուցեր իւ իշթէ թախլան նետեր է:

Այս պատասխանը լսող մի քանի ուղեկիցք չկրնալով ծիծաղին բռնել, քահ, քահ մը կը ձգեն. ասոր վերայ մեր հետաւորքիւր սլարոնն ալ խելքը տուն կը կանչէ ու անխօսուկ մը կծիկը կը դնէ:

* * *

Ճամբորդութենէ վերադարձող մարդ մը ըսաւ իր կնոջը:

— Իմ բացակայութեան արդեօք որչափ կարօտս կը քաշէիր եւթէ ո՛րչափ սիրտդ կը տրոփէր գիւսիչելով:

— Ա՛հ, սիրելի ամուսինս, այդ կէտը մի՛ հարցնեք. ամէն անգամ որ սենեակէս ներս մարդ մը կը մտնէր, կարծելով թէ եկողը դու ես, սիրտս սաստիկ կը տրոփէր...:

* * *

Հետաքրքիր փոքրիկ աղջիկ մը հարցուց իր մօրը:

— Մայրիկ, հրեշտակ ըսուած բանը արդեօք ի՞նչ է:

— Ձաւակս, հրեշտակները քեզ նման գեղեցիկ աղջիկներու պէս արարածներ են, միայն թէ անոնք թեւեր ունին, կը թռչտին:

— Իրա՞ն կ'ըսես մայրիկ:

— Այո՛, դաւակս:

— Ուրեմն երէկ իրիկուն հայրիկս մեր սպասուհիին «հրեշտակդ իմ» կ'ըսէր կոր. արդեօք ան ալ կը թռչի՞:

— Անտարակոյս, սիրելի աղջիկս, պատասխանեց մայրը զգացած զայրոյթը զսպելով, վաղն առաւօտս կա. նուա պիտի թռչի երթա՞յ...:

* * *

Միւսիւ Զենօն, վաղը (կիրակի) քեզի հետ ջուրերը երթանք քիչ մը զբօսնուանք:

— Ես ալ կը փափաղիմ եղբայր, բայց անպիտան գերձակը բանթալոնս չի լինցուց որ...:

— Հագած բանթալոնդ ի՞նչ ունի:

— Եղբայր, գիտես ա՛, ես քեզմէ բան չեմ սլահեր. խօսքը մէջերնիս բանթալոնիս յատակը պատռած է:

— Ա՛... չըսե՞ս, անոր համար է որ միշտ ձեռքերդ ետիդ կապած կը պտտիս...:

* * *

Մայր եւ որդի:

— Մօ եալրում, աս տոջի պսակին չորսը պիտի թա. մամցունես քի աղջկան ոտքը կապեր ես. աս քանի՞ Լու. սաւորիչներ, Ս. Սարգիսներ ու Անճարակներ անցան դուն տահա չես կարգուիր կոր. ամօթ է արթըլս, հէմ մեղք է:

— Ես ի՞նչ ընեմ մայրիկ, մէկը գիտես, մէկը չգիտես. ա՛լ կարգուիմ ըսելով ոտքի կ'ելլամ կոր նէ՛ գործս չարբըլս կ'երթայ կոր:

— Քեզի բան մը ըսե՛մ. դուն երեսի ջուրով տեղդ նստէ. ան քի հիմակուց տեղէդ երերալովդ գործդ չարբըլս կ'երթայ կոր, վաղը ճամբայ ելլաս կարգուիս նէ՛ քէլքէքայէ՛ պիտի գաս. էյ ես աս տարիքիս մէջ անդամալոյծ նայելու կարողութիւն չունիմ: Բ. ԿՄԱ. ԻՈՆ

~*~*~

ԶԻԿ. ԶԱԿ

Ֆրէօպէլեան Դէմոսթէն վրայ ի՞նչ նորութիւն աւելցուց Ս. գիւղի հողարարձութիւնը:

— Սարէական լօլլէն պատրուակին տակ դիմակաւոր եւ անդիմակ մուրացկանութիւնը:

* * *

Անկեղծ սէրը ո՞ւր եւ ե՞րբ կը յայտնուի:

— Ամուսնութենէ վերջը հասած անտանիկի ձախուցութիւններու մէջ:

* * *

Կնոջ մը տգեղութիւնը ի՞նչ բան կը ծածկէ:

— Բնութեան, եւ քառալէնի ազնուութիւնը:

* * *

Ստեպ հայելի նայելու ունակութեան, որո՞նք ենթաւ կայ են աւելի:

— Յաւակնոտ տիկիները:

* * *

Ո՞վ է ճշմարիտ խորհրդականը:

— Խիղճը:

* * *

Վարժապետները ի՞նչպէս կը ճանչցունին:

— Մորուքի եւ մազերու սերտիւ գլրկընդխառնումէն:

* * *

Արդի երիտասարդութեան՝ գործի մէջ յաջողելու վերջին փորձն ու յոյսը ո՞րն է:

— Մնտուկն ու քսակը լեցուն օրիորդի մը հետ ամուսնանալը:

* * *

Յղութիւնը ի՞նչի կը նմանի:

— Նամակի մը՝ Պահարանը՝ կլինէ, նամակը՝ դաւակը, եւ ստորագրողը՝ հայրը:

* * *

Ո՞րոնց սենեակի մոտը շատ կսպառի:

— Պառաւնեւրուն, սիրահարներուն, եւ նորածին ունեցող տիկիններուն:

* *

Կանանց խօսակցութեան նիւթը ի՞նչ է այս եղանակին:

— Անուշներուն եւ շուռուպներուն պատրաստութեան խնդիրը:

* *

Կանայք ի՞նչ բանի կը նախանձին աւելի:

— Այսինչին կամ այնինչին բուն տարիքը չի ցուցունելուն չափ ունեցած թարմութեան վրայ:

* *

Խլաւաւ ճատըները ի՞նչ կը փախսան հիմայ մեր աղջկանց ականջին:

— Ծով մտէք որ չիշմանաք, զաւակներս:

Վ. Փ.

«ԾԱՂԻԿ»Ի ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ԲԷՐԱՅ, 2 Յունիս.— Աղջկանց Արհեստանոցէն կը յայտարարարեն թէ, ո՞ր վարժուհին որ երեք ամիս առանց դրամ առնելու կը փախաքի պաշտօնավարել Արհեստանոցին մէջ, թո՛ղ դիմէ Տնօրէնութիւն, պայմանաւ սակայն որ երեք ամիսէն վերջը հրաժարի առանց բան մը պահանջելու:

ԲԷՐԱՅ, 3 Յունիս.— Տեղւոյս ուսուցիչները վաքանսին երկու ամիս օգտփոխութեան համար ինսիզ ատա չնորհաքով տուն մը կը փնտռեն. դիմել Բանկալթիի գերեզմանատունը, ապահով ըլլալով որ, այս անգամ հովիւին շունը մեծ խնամով չղթայուած է:

ԱՆԷՄՏԱՂԻ, 3 Յունիս.— Մաքրիգիւղի հոգաբարձութիւնը իր նիստը գումարեց էլմալը, ջուրին գլուխը եւ որոշեց Ալէմտաղիի դպրոցի ուսմանց ծրագիրը նոյնութեամբ գործադրել Մաքրիգիւղի դպրոցին մէջ:

ՄԱՔՐԻԳԻԻԼ, 4 Յունիս.— Պղտիկ Յալօր՝ Յիսուսի ծառային միջոցաւ, արգ ըրաւ մարգարէներուն որ արեւը այլեւս խաւարած չմնայ որպէս զի անոր լուսովը կարելի ըլլայ գործադրել ալէմտաղեան ծրագիրը:

ՍԳՐԻՏԱՐ, 4 Յունիս.— «Բարի իրիկուն պարոն Բանթօրն» թատրերգութիւնը ի մօտոյ պիտի ներկայացուի վարժարանի յարակից թատրոնին մէջ, առաջնորդութեամբ Պ. Հատֆէռի, այժմէն մտից տոմսեր կը պատրաստուին որոնց իւրաքանչիւրը՝ վիճակահանութեամբ, առարկայ մը պիտի շահի: Գին 5 զրուշ:

ԷՅՈՒՊ, 4 Յունիս.— Կիները պիտի ընտրուին Թաղ. Խորհուրդի անգամակցութեան, թաղեցիները այս ընտրութիւն օգտակար կը համարին թաղային ամէն կարգի գործերու համար:

ԲԷՐԱՅ, 4 Յունիս.— Ս. Յարութիւն եկեղեցւոյն դպրապետը այս առաւօտ ժամերգութեանց աններդաշնակութեանը համար խրոյսի գէնաւթ թափեց: Երանի՛ անոնց, որոնք իրենց բացակայութեան շնորհիւ այդ երգեցողութիւնները լսելու պատիւէն ու շնորհէն զրկուեցան:

Ա Ջ Գ Ա Յ Ի Ն

Կրօնական ժողովը՝ երեքշաբթի օր, իր հարկերերորդ նիստը գումարելով, նկատողութեան առաւ Վառնայի մէջ կատարուած կրկնամուսնութեան խնդիրը եւ որոշեց որ, կրկնամուսնութիւն կատարող Հիւրմիւզեան Տ. Գէորգ քահանան երեք տարի գործադուլ ընէ քահանայական պաշտօնէ, պսակեալ ամուսնորու ամուսնալուծութեամբը պսակը անվաւեր ճանցուի, եւ քահանային առաւ պսակ դրամը, աղքատ ամուսնորու բաժնուի:

— Նիկոմիդիոյ առաջնորդական խնդիրը հրապարակին վրայ թեր ու դէմ բաւական ծեծուելէ վերջը, չորեքշաբթի օրուան Խառն ժողովի նիստին մէջ ի տէր հանդեաւ ի տխրութիւն ընդդիմաբանից:

Յուդարկաւորութեան հանդէսը պիտի կատարուի ծանուցեալ ընտրութիւններէն վերջը:

— Եգիպտոսի առաջնորդական Տեղապահի աթոռն ալ թափուր մնաց: Անցեալ տարի տեղւոյն կլիման Տ. Յակոբ Աշոտ վարդապետի յարմարած էր, բայց այս տարի նոյն կլիման անյարմար եկաւ Տ. Յակոբ Աշոտ եպիսկոպոսի: Գաւառային վարչութիւնը նկատելով որ Եգիպտոսի կլիման վարդապետի եւ եպիսկոպոսի աստիճաններու վրայ փոփոխութիւն յառաջ բերելու բնութիւն ունի, յարմար դատեց առ այժմ բաւականանալ պարզ քահանայով մը:

«ԾԱՂԻԿ»Ի ՊԱՏԱՍԻԱՆՆԵՐԸ

Առ Միհր. Թապաղեան, Ատաբաղար.— Հաճեցէ՛ք «քննադատական ակնարկ» մըն ալ նետել զուգադեղին խոշոր հաւկիթի մը ընելիք տպաւորութեանը վրայ, երբ այն՝ այսինքն հաւկիթը, իր երկու դեղնուցներովը Ատաբաղարի քաւալսի մը մէջ եփուի: Այժմէն կը խոստանանք Ծաղիկի կողմէ սուլու իլիմոն մը նուիրել ձեզ:

ԾԱՂԻԿԻ ՅՕԴՈՒԱԾԱԳԻՐՆԵՐՈՒՆ

Ծածկանուամբ զրկուած յօդուածները չպիտի հրատարակուին եթէ գրողին բուն անունը, մականունը եւ հասցէն բացորոշապէս նշանակուած չըլլան:

ԷՔԻԹԱՊԼ

[ՄԻԱՅՆԱԼ ՆԱՀԱՆԳԱՅ]

ԱՇԽԱՐՀԻՍ ԷՆ ՀԶՕՐ
Կենաց Ապահովագրական Ընկ.

ԵՐԱՇԽԱՆՈՐՈՒԹԵԱՆ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽՆ Է

1 Միլիառ 227 միլիոն ճրանգ

ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ Կ. ՊՕԼՍՈՑ

ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ

ԹԱՇՃԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

Բերա Մեծ Փողոց թիւ 308 Բոնֆորտիայի դիմաց

Պատիւ ունին ծանուցանել իրենց բազմաթիւ յաճախորդաց թէ իրենց վաճառատունը վերստին բացուած է, միեւնոյն տեղը, ուր կը ծախուին ըստ առաջնոյն կանանց չրջադեասի համար ամեն տեսակ սլիտոյք, Տոպլէ-ը, կոճակ, սաթիկ, ժապաւէն, ժանեակ, եւայլն եւայլն. ու կանանց արդուզարդի վերաբերեալ իրեղէններ, Բարիդի առաջնակարգ գործարաններէ պատրաստուած: Այս վաճառատուն իր 25 տարուան յարատեւութեամբ արդէն արգոյ յաճախորդաց վստահութիւնը դրաւած ըլլալով աւելորդ կը համարուի կրկին յանձնարարել:

ԳՐԱՏՈՒՆ Զ. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Զագմապրիմա Կալիսէ Խան

Բառգիրք Անգլո-Եւրոպական Յակորեան, գին քառադոնէ 54, ընտիր թիւով 50, թուր թղթով 108 : Գաւառական կարօտ պարտքի շուրջ 30% :

Բառգիրք Հոլանդական Տէմիրճիպաշեան, գրքին ետեւը յատուկ անգլո-հոլանդական թղթով. գին քառադոնէ 15, լաթակազմ 17 1/2 : Գործող պարտքի շուրջ 30% զեղէ:

Պէտք ունեցողներն ուղղակի դրատուն գիմել պարտին:

ՎԱՐՁՈՒ ԳՐԻՔԵՐ

Բաց ի հայ եւ հայատառ Տաճկերէն բաղմաթիւ վէպերէ, գրատան մէջ կը գտնուին Հիւկոյի, Զօլայի, եւ այլ բաղմաթիւ երեւելի հեղինակաց գրքերը, հանդէսներ, ամէն տեսակ դասագրքեր, մանկավարժական պատկերազարդ գրքեր: Ուսուցիչը, ուսուցչուհիք, գրասէրք կը հրաւիրուին այցել եւ օգտուիլ առիթէն:

Թէ վաճառելի եւ թէ վարձու գրոց պայմանք մատչելի են ամէն քսակի:

Գրատունը բաց է ամէն օր, եւ պատրաստ ամէն տեսակ յանձնարարութիւն կատարելու, եթէ փոխարժէքը կանխիկ է:

[Հաստատալ յամին 1852]

ՏՔՐ. Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱՐՈՅԺ

Թ/ւ 396, Մեծ - Փողոց Բերա

(Եանիի Գարեջրատան վրայի յարկը - ճիշդ Ձեպուգ-ճեանց դէմ)

Կատարելագործեալ գործիքներու միջոցաւ ամենաառաջին ցաւած ակոսներն մէկ անգամէն կը լեցուին, ցաւով դիմելու եւ բուժուած վերադառնալու պայմանաւ:

Նորահար եղանակաւ, նաւթ, ճաշակաւոր եւ դիմացիուն արհեստական ակոսներ կը պատրաստեն, յար եւ նման բնականի, դէմքի ձեւաւորութիւն ըստ տարիքի, ծամողութիւն, եւ ազատ արտասանութիւն եւ րաշխաւորեալ:

Բերնի հիւանդութիւնք կատարելապէս կը բուժուին, ինչպէս նաեւ թմրեցուցիչ դեղերու, եւ ամենակատարելագործեալ աքցաններու միջոցաւ առանց ցաւի ատամնահանութիւն:

Յ. Գ. Զմեռները կիրակի օրերն ալ, (մինչեւ կէս օր), ինչպէս նաեւ ամէն օր, մինչեւ կէս զիշեր) հիւանդ կ'ընդունին Բերայի գործատեղին:

Ա Ձ Դ

Այս անգամ կը վաճառուին մեծ ու փոքր քանակութեամբ Ազգ. Հիւանդանոցի սեպհականաքառա դերձաններն հընարիչ Մեսրոպովիչի գրասենեակին որ ի Կ. Պոլիս Գաւառատն խան թիւ 1:

Այս առթիւ կը խնդրուի Արգոյ հասարակութենէն որ փութան փորձել այս դերձաններն: Փորձառու եւ մասնագէտ անձինք հաստատած են առաւելութիւնը հրապարակի վրայ գտնուած առաջնակարգ դերձաններէն:

Փորձեցէք եւ անմիջապէս պիտի տեսնէք առաւելութիւնը:

Եւ միանգամայն օգնած պիտի ըլլաք Ս. Փրկչի Ազգ. Հիւանդանոցի հարկւրաւոր խեղճ եւ անկար պատրաստարեցող:

Բաժանորդագրութիւն [կանխիկ]

Պոլիս եւ Գաւառներ Տրկն. 50, Վեցմա 25, Եռմա 15 դշ. Օտար երկիրներ » 12, » 6, » 3 Քր Դրամի տեղ բօլթայի բուլ ալ կ'ընդունուի Գաւառներէն: Թղթատարի ծախքը մեր վրայ է:

ԾԱՂԻԿԻ Խմբագրութեան եւ Վարչութեան վերաբերեալ ամէն գրութիւնք պէտք է ուղղուին Առ

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՏԷՕԲՄԷՃԵԱՆ

ՏԵՕՐԷՆ ԾԱՂԻԿ ԵԱԲԱԹԱԹԵՐԹԻ

Ղալաթիա, Նորատունկեան Խան

Արտոնատէր Ա. ՈԱԲԱՅԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Կ. ՊԻՊԷՐԵԱՆ

Զիւմպիլիլ Խան միջնայարկ թիւ 18